

ситуаціями. Ранні моделі подолання сприяють формуванню моделей поведінки щодо майбутніх можливих стресових ситуацій, що сприяє розвитку особистості та рішенню її життєвих завдань.

Конець Л. В.

КЛАСИЧНА ОСВІТА У ПРОФЕСІЙНОМУ СТАНОВЛЕННІ ПСИХОЛОГІВ

Сучасні студенти, які виховуються в цифровому видовищному світі, відзначаються багатьма перевагами: інтелектуальним різноманітним досвідом, готовністю до творчості, здатністю справлятися з проблемними викликами інформаційної надмірності, однак їм властиві з іншого боку при цьому і занадто гостра цікавість до вражень, в них мало витонченого справжнього художнього сприйняття, глибини розуміння та співчуття, немає готовності до тривалої інтелектуальної роботи. Тож цікавість без глибини, емоційність без співчуття, розкутість та спонтанність без критичності, активність без продуктивності. Можна в цих особливостях вважати відповідність часу, який вимагає саме таких особистостей.

Викладачі психологічних дисциплін з багаторічним досвідом викладання свідчать, що сучасні здобувачі психологічної освіти перш за все прагнуть практичних навичок, а загальне незадоволення студентів (майбутніх психологів) стосується занадто великої уваги викладачів до абстрактних теорій незрозумілих класиків та засновників психології. У відповідь на ці запити в реальності підготовка бакалаврів значною мірою перетворюється з кожним роком на все зростаюче полегшення курсів за рахунок теоретичних знань, різноманіття вибіркових дисциплін та наповнення курсів тренінговими моментами, арт-терапевтичними масштабними епізодами, знайомством з психологічними методиками, що більш поширеними і дохідливими, то менш обґрунтованими. Студентська аудиторія вимагає все більшої доступності дисциплін з гострою проблематикою. Конфліктологія, клінічна психологія, суїцидологія, танатологія пропонуються юним особам у віці 17-21 років у відповідь на ці запити. В перспективі викладачі очікують, що бакалаври потребують вражень, розвитку мотивації та практичної підготовки, а вже ґрунтовне пояснення методологічних та теоретичних проблем, тобто справжня професійна підготовка відбудеться на магістерському рівні. Однак якщо спростити ситуацію, то відбувається наступне: бакалаври не навчаються на серйозному професійному рівні оскільки ще рано, а для магістрів виявляється це пропонувати пізно: майбутні магістри розпочинають своє навчання з демонстрації диспозиції, що вони вже все знають, тож в запрошенні до складного теоретичного навчання сенсу не бачать, а знову ж таки прагнуть ще більшого залучення до цікавої практичної психології, в яку вони справді закохані та очікують ще більш захопливих романтичних вражень від свого професійного навчання. Картина, хоч і трохи гротескно перебільшена, однак в цілому відповідна тенденціям реальності.

Положення, яке ми прагнемо обґрунтувати: професійному психологу необхідна масштабна і, на жаль, *більш тривала* класична освіта. Потрібна саме в такому варіанті, який важко відтворити у сучасних ЗВО. Під класичною освітою теоретики освіти розуміють різне. Звичайно освіта за програмою університетів середньовіччя, навколо тривіуму та квадривіуму, не може пропонуватися. В очах сучасного соціуму класична освіта втратила привабливість, що позначилося також на професійній підготовці психологів. Елементи класичної освіти не зникли остаточно із сучасних університетів, але точного набору середньовічних алгоритмів навчальні плани не відтворюють. Студентів психологів потроху можуть навчати історії психології та філософії, можливо логіки, у ряді програм зберігається вища математика, якісь варіанти дисциплін, пов'язаних з природничими науками. Але думка, що кожній освіченій людині вивчення таких наук корисно, все менше здається переконливою та обґрунтованою. Класична освіта сприймається як давно втрачена в часі, що не має ніякого практичного сенсу, тож розбиратися з «вельми туманними» висловлюваннями давніх мудреців та філософів замість практичних навичок та цікавих занять на фоні екстремального технологічного сьогодення студентам, на думку освітніх новаторів, не сподобається. До того ж твори великих мислителів минулого сповнені протиріч та тверджень, які не здаються вже абсолютною істиною. Сучасні психологи початківці, як свідчить досвід багатьох викладачів та проведені опитування, не зацікавлені читати Платона, вивчати мертві мови замість того, щоб набувати необхідних навичок. Аргументи відомі: це мало допоможе психологу у вирішенні проблем людей ХХІ століття, тому треба використовувати час для набуття ефективних прийомів та навичок професійної діяльності. Останнім часом прагнення студентів оволодіти простими ефективними навичками і аналогічними простими знаннями ставить в центрі освітнього процесу викладачів, яким близькі такі підходи.

Термін «класична освіта» використовувався у західних культурах протягом кількох століть, і кожна епоха змінювала визначення та додавала свій власний набір тем. До кінця 18 століття визначення класичної освіти включало вивчення літератури, поезії, драми, філософії, історії, мистецтва та мов. У ХХ та ХХІ століттях термін «класична освіта» використовувався для позначення широкого вивчення гуманітарних та природничих наук, на відміну від практичної чи професійної програми. Рух за класичну освіту чи її оновлення, який поширюється в сучасному освітньому товаристві, виступає за повернення до традиційної освіти, що ґрунтується на гуманітарних науках (включаючи природничі науки), канонах класичної літератури, витончених мистецтвах та історії цивілізації. Пафос цього руху в тому, що він фокусується на формуванні людини освіченої не лише в професійному колі проблем та навичок. В цілому можна стверджувати, що **класична освіта** — це суворий та систематичний підхід до навчання, який орієнтований на вивчення наукових праць минулого, спонукає студентів досліджувати інтелектуальну історію, вчитися ставити питання, обговорювати проблеми та робити висновки. Прибічники класичної освіти переконують,

що класична освіта вчить студентів вчитися та думати, заохочує працьовитість та наполегливість, навчає студентів бачити зв'язки між минулими, сьогоденнями та майбутніми подіями, відстежувати події, досліджувати розумові процеси та моделі дій людини в історії. Класична освіта запрошує викладачів і студентів вчитися на багатому здобутків перехресті наукових шляхів і вступити у вічні розмови про те, що означає бути людиною, в чому суть свободи, як жити достойно і яке суспільство створює умови для цього.

Аргументи проти величної класики в тому, що це не потрібно програмістам, хімікам, підприємцям, менеджерам, як і психологам, не тільки тому, що це не допоможе жити в сучасному світі, а також в тому, що є багато наукових дисциплін, складових професійної галузі, а час навчання обмежений. Крім того, студентів треба більше спілкуватися із професіоналами, а студенти в майбутньому не скоро отримають доступ до справжніх дослідників та практиків, які все ж такі в переважній більшості працюють в ЗВО. Можна погодитися, що це серйозні і суттєві аргументи для того, щоб студенти ставали добрими фахівцями. Однак відносно психологів зазначимо наступне: саме в процесі класичної освіти формується масштабна особистість, здатна мислити і співчувати, знати, що слід відстоювати у життєвій боротьбі. Саме такими були вчені, які розгорнули підготовку психологів, створили психологію, досить успішний професійний проект ХХ століття і сприяли появі видатних психологів, чийми зусиллями створена сучасна психологія, її теоретичні та практичні скарби. Успішність професійного проекту «психологія», на наш погляд, зумовлена тим, що викладачі перших поколінь психологів вчилися у наставників, які здобували освіту ближче до класичного варіанту, тож були переконані у необхідності тривалої зосередженої інтелектуальної роботи в психології.

Прибічники класичної освіти переконують, що хоча б побіжне ознайомлення з мертвими мовами необхідне для розвитку дисциплінованого продуктивного розуму, що знання латинських та грецьких текстів важливе, що потрібно вивчати тексти про події, що не мають відношення до сучасності, оскільки ці тексти являють собою найбільші злети та досягнення людської думки, що знання з дисциплін в контурі класичної освіти, формують справжні розумові звички, вдосконалюють розум.

Класична освіта розглядається нами як необхідна частина професійної освіти психологів, тому що в історії розвитку психології вона переконливо виявила себе як «доведений спосіб розвитку людського інтелекту». Неможливість переконати значну частину сучасних студентів у необхідності пройти шляхом класичної освіти, свідчить про їхню орієнтацію на цілі, в яких немає природної аксіоматичної характерної для розвиненого розуму розуміння самоцінності пізнання взагалі. До цього слід додати і неспроможність працювати з класичними знаннями, справлятися з ними інтелектуально. Класична освіта передбачає заучування (без будь-якого захоплення, без навернення до активної залученості, без «інтерактивностей» і тренінгів). Класична освіта – це знання мертвих мов, це читання великих

книг, це багато запам'ятовування і серйозного вивчення природничих та математичних наук. Таким чином ведуть студента до розвиненого та структурованого інтелекту, роблять людину розумнішою, а не просто креативною та кмітливою, озброюють до дискусій, вчать взаємодіяти з іншими людьми. Однак основний аргумент в тому, що знання важливо тому, що це самоцінне знання.

Класична освіта корисна професійним психологам, їм варто знати історію розвитку людської думки, вивчати твори великих мислителів, які визнавали труднощі в розумінні природи людини, неможливості простого вирішення вічних питань і проблем людини. Класична освіта з її труднощами, запам'ятовуванням, вивченням джерел повинна стати частиною підготовки професійних психологів. Класичні освітні фрагменти необхідно включати в програми підготовки психологів, щоб остаточно не перетворити велику професію на інструмент нарцистичного прагнення рятувати інших, а професійне співтовариство психологів на об'єднання бездушних ерудованих екстравагантних професіоналів. Приймати в сучасні університети людей, яких треба переконувати в самоцінності класичної спадщини, є трагічною рисою освіти сьогодення. Але все ж ідеали освіти не мають бути простими. Освічений психолог має побачити себе не лише у своєму професійному світі, а й у діалозі культур, різних поглядів на світ у контексті історії та могутньої технологічної глобалізації сьогодення.

Коханенко Анастасія

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ПСИХОЛОГІВ ВОЛОНТЕРІВ ДО РОБОТИ З БІЖЕНЦЯМИ

ВСТУП. Робота з біженцями - це важлива і складна справа, яка вимагає від психологів волонтерів особливих знань і навичок. Біженці - це люди, які вимушені залишати свою країну через конфлікти, війни, природні катастрофи або переслідування з політичних, релігійних або інших причин та не по своєму власному бажанню. В сучасному світі проблема біженців є актуальною та нагальною. Це стосується не тільки країн, які зазнають війни та конфліктів, а й країн, які надають притулок та допомогу переселенцям. Однією з найважливіших складових допомоги біженцям є психологічна підтримка. Ця проблема потребує уваги та компетентної підготовки фахівців, які займаються цією справою.

Підготовка психологів волонтерів для роботи з біженцями має включати не тільки знання про психологію травми та розладів, але й культурні особливості країн, звідки прибувають біженці. Важливо зрозуміти, що культурні різниці можуть впливати на сприйняття та реакцію біженців на терапію. Під час підготовки психологів волонтерів для роботи з біженцями також важливо враховувати питання етики та безпеки. Психологи повинні